

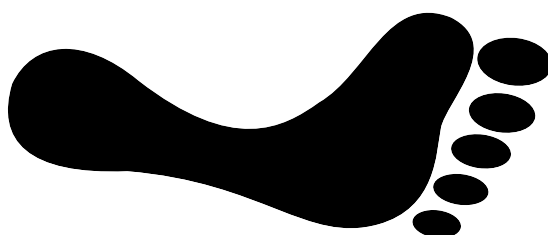

Opintopolut ammattitaitokilpailuissa

Jukka Lerkkänen ja Auli Ryhänen

JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU

JOHDANTO.....	3
1 Opintopolkujen tavoitteet	4
2 Opintopolkujen teoreettinen tausta.....	6
3 Opintopolkujen käytännöllinen tausta	7
4 Opintopolkujen toteuttamiseen liittyvät osaamisalueet	7
4.1 Ohjauksen osaaminen.....	7
4.2 Markkinointi- ja viestintäosaaminen	12
4.3. Arviointi- ja kehittämisosaaminen.....	16
5 Raportoituja tuloksia Opintopoluista	22
Lähteet	20

Opintopolut ovat WorldSkills- ja Taitaja-tapahtumiin suunniteltuja innovaatioita, joiden avulla luodaan uudenlainen mahdollisuus hankkia informaatiota koulutus- ja uravalinnan tueksi. Opintopolut auttavat tapahtumakävijöitä ja erityisesti opiskelijoita tutustumaan eri kilpailulajeihin ja ammatteihin.

Opintopolut sisältävät erilaisia ja eri vaiheessa ratkottavia tehtäviä, joita voi tehdä itsenäisesti tai niitä voi hyödyntää opinto-ohjauksen tunneilla, ohjauksellisissa pienryhmissä tai henkilökohtaisissa ohjauksissa. Opintopolkuidea perustuu kokemuksellisen tiedon käyttöön valintojen tukena.

Tämän käsikirjan tarkoitus on kuvata, millä tavoin WorldSkills- ja Taitaja- tapahtumiin liittyvät Opintopolut järjestetään. Käsikirjassa kerrotaan, mitkä ovat Opintopolkujen tavoitteet ja millaisesta tausta-ajattelusta ne rakentuvat. Sen jälkeen kuvataan, millaista osaamista tarvitaan Opintopolkuja suunniteltaessa, toteutettaessa ja arvioitaessa. Lopuksi tehdään katsaus Opintopoluista laadittuihin selvityksiin ja niiden tuloksiin.

Menestystä Opintopolkujen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin!

Jyväskylä 31.5.2009

Jukka Lerkkänen

Opettajankoulutuspäällikkö

*Jyväskylän ammattikorkeakoulu,
ammattillinen opettajakorkeakoulu*

Auli Ryhänen

Kouluttaja, projektipäällikkö

*Jyväskylän ammattikorkeakoulu,
ammattillinen opettajakorkeakoulu*

1 OPINTOPOLKUJEN TAVOITTEET

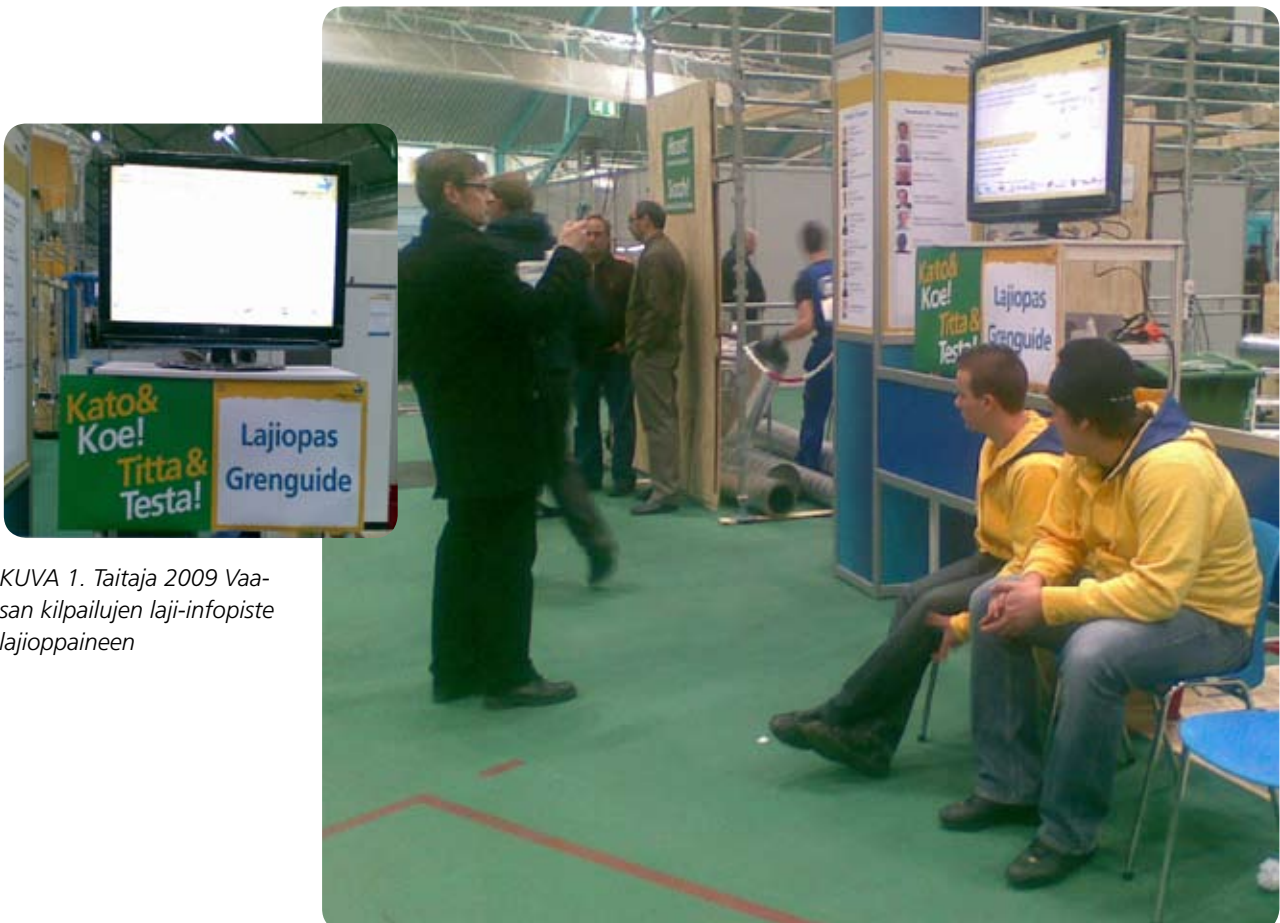
Opintopolkujen tavoitteena on

1. Tukea ammattien tuntemuksen lisääntymistä ja syventymistä

Aikaisempien selvitysten mukaan perusopetuksen oppilaat ja lukioiden opiskelijat tarvitsevat nykyistä enemmän opinto-ohjausta valintojensa tueksi. Tavoite ammattien tuntemuksen lisäämiseksi ja syventämiseksi kohdistuu myös opettajiin ja opinto-ohjaajiin.

2. Monipuolistaa uraohjauksen toteuttamista

Uraohjauksen ongelmiksi on koettu tiedon laatu ja sen yksilöllinen ajoittaminen. Vaikuttavimmaksi ammattitiedoksi on todettu sellainen informaatio, johon sisältyy kokemuksellisuus ja henkilökohtainen merkitys. Opintopolut mahdollistavat monipuolisen ammatteihin tutustumisen. Ammattitaitokilpailut tarjoavat erinomaisen tilaisuuden saada kokemuksellista tietoa päätöksenteon tueksi.

KUVA 1. Taitaja 2009 Vaasan kilpailujen laji-infopiste lajioppaineen

Opintopolkuihin laadittu materiaali antaa ohjaushenkilöstölle mahdollisuuden seurata pitkäjänteisen valintaprosessin etenemistä. Opintopolkuihin liittyvät ennakkotehtävät virittävät nuoren päätöksentekoprosessin ja suuntaavat hänen mielenkiintonsa kilpailulajeihin, jotka ovat hänelle merkityksellisiä. Kilpailujen aikana nuoret saavat tarkkailutehtävillä kokemuksellista tietoa siitä, millaista osaamista ammateissa vaaditaan. Kilpailujen jälkeisten tehtävien tavoitteena on viimeistellä päätöksentekoprosessia ja auttaa nuorta valintojen toteuttamisessa. Esimerkki verkkotehtävistä löytyy osoitteesta: <http://www.taitaja2009.com/opintopolut/etusivu.htm>

3. Vahvistaa erilaisen oppijan ohjausta

Erilaisen oppijan ohjauksessa yksilöllisyys ja henkilökohtaistaminen on tärkeää. Opintopolut auttavat huomion suuntaamisessa tilanteessa, joka on virikeympäristöltään ylipursuavan runsas. Lisäksi erilaisen oppijan uravalintaa voidaan tukea laatimalla materiaaleja ja toimintamuotoja, jotka helpottavat tapahtumaan osallistumista. Myös Opintopolkujen fyysiseen esteettömyyteen on kiinnitettävä huomiota. Esteettömien puitteiden ansiosta kaikki kävijät pystyvät hyödyntämään opintopolkua.

KUVA 2. Katsojastävällinen lajialue mahdollistaa esteettömän näkemisen kilpailupaikalle

2 OPINTOPOLKUJEN TEORETTINEN TAUSTA

Opintopolkuihin liittyvä teorettinen ajattelu pohjautuu Floridan osavaltion yliopistossa tehtyihin tutkimuksiin tiedon käytöstä valintatilanteissa (Sampson & Reardon 1998). Teoreettisena viitekehyksenä on koulutus- ja uravalintaan liittyvien päätöksentekotaitojen kehittäminen. Päätöksentekotaidot kehittyvät seuraavien vaiheiden kautta:

1. *Valintapulman tunnistaminen ja tavoitteen asettelu*
2. *Koulutus- ja urasuunnitelman laadinta*
3. *Tavoitteen saavuttamisen kannalta merkityksellisen materiaalin hyödyntäminen sekä*
4. *Valintaprosessin etenemisen seuranta*

Valintapulman tunnistaminen ja tavoitteen asettelu ovat lähtökohdat koulutus- ja ammattiura- valinnassa. Opiskelijan tietoisuuden herääminen valinnan ajankohtaisuudesta ja merkityksestä on ensiarvoista. Ammattitaitokilpailut ja niihin liittyvät tehtävät ovat osoittautuneet tekijöiksi, jotka voivat käynnistää opiskelijan valintaprosessin.

Koulutus- ja urasuunnitelman laadintaan on mahdollista paneutua ennakkotehtävillä ennen ammattitaitokilpailuja. Ammattitaitokilpailuihin laadittuja tehtäviä voidaan käyttää tähän tarkoitukseen myös tapahtumaan tutustumisen jälkeen.

Ammattitaitokilpailuihin laadittujen tehtävien tarkoituksena on jäsentää opiskelijoiden tapahtumassa saamaa kokemuksellista tietoa. Tähän pyritään hyödyntämällä mahdollisimman ***merkityksellistä materiaalia***, joka tukee koulutus- ja ammattitavoitteen saavuttamista.

Opinto-ohjaajalle Opintopolkuihin laaditut tehtävät tarjoavat mahdollisuuden opiskelijan valintaprosessin toteutumisen ***etenemisen seurantaan***. Laaditun tehtäväkokonaisuuden tarkoitus on tukea pitkäkestoisesti ohjausta sekä opiskelijoiden valintaa ja päätöksentekoa.

3 OPINTOPOLKUJEN KÄYTÄNNÖLLINEN TAUSTA

Idea ammattitaitokilpailujen sekä koulutus- ja ammattiuravalinnan yhdistämiselle syntyi ammattitaidon MM-kilpailuissa St. Gallenissa 2003. Siellä kisoja seurasi neljä Jyväskylän ammattikorkeakoulun ammatillisen opettajakorkeakoulun (Jamk, aokk) edustajaa. Massiivinen tapahtuma kirvoitti pohdintaa siitä, kuinka tällainen tapahtuma voi jäsentyä kohderyhmälle muutamia tunteja kestävästä vierailusta aikana. Samalla pohdittiin, millä tavoin hienojen ammatillisten suoritusten tarjoamaa kokemuksellista tietoa voidaan hyödyntää oman ammatillisen tulevaisuuden suunnittelussa, ja miten ammatin- ja uravalintaa koskevia virikkeitä voidaan tehostaa.

Ensimmäistä kertaa Opintopolut toteutettiin WorldSkills 2005 Helsinki-tapahtumassa. Sen jälkeen päätettiin jatkaa mallin toteuttamista ja kehittämistä sekä kansallisissa että kansainvälisissä ammattitaitokilpailuissa.

4 OPINTOPOLKUJEN TOTEUTTAMISEEN LIITTYVÄT OSAAMISALUEET

Opintopolkujen suunnitteluun, kehittämiseen ja toteuttamiseen tarvitaan kolmenlaista osaamista:

ohjauksen osaamista, markkinointi- ja viestintäosaamista sekä arviointi ja kehittämistyöosaamista.

Seuraavissa alaluvuissa tarkastellaan toimintoja edellä mainitulla kolmijaolla. Kunkin alaluvun lopussa on esitetty taulukko, jossa on tiivistetty jäsenyksen tekstistä.

4.1 Ohjauksen osaaminen

Opintopolkujen tarkoituksena on tarjota nuoren koulutus- ja uravalintaan olennaista tietoa. Se tarkoittaa tehtävien ja materiaalien ohjauksellista toimivuutta ja sisällöllistä ajantasaisuutta. Ohjauksellinen toimivuus on sitä, että tehtävät ja materiaalit ovat motivoivia ja helppokäyttöisiä. Sisällöllinen ajantasaisuus tarkoittaa käytettyjen internet-linkkien päivittämistä ja uusimpien palvelujen mukaan ottamista.

Tapahtumasta kulloinkin vastuussa olevan organisaation tulee nimetä opintopolkuvastaava, joka osallistuu Skills Finland ry:n, Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja järjestäjän yhteisiin Opintopolkuja koskeviin kokouksiin. Vastuuhenkilö huolehtii opintopolkutoiminnan tiedottamisesta ja käytännön toteutuksen organisoinnista paikallisesti. Esimerkkejä paikallisen tason opintopolkuvastaavan tehtävistä ovat opintopolkuoppaiden hankinta, heidän perehdytyksessä avustaminen ja opintopolkutoiminnan markkinointi.

*KUVA 4. Opintopolkuvas-
taava Maija Kaijanen-Kallio
Taitaja 2009 Vaasa -kilpai-
lusta ja projektipäällikkö
Auli Ryhänen Jyväskylän
ammattikorkeakoulusta
tyytyväisinä erinomaisesti
onnistuneista Opintopo-
luista.*

Toinen kokonaisuus ohjauksen osaamisessa on kilpailuissa toimivien oppaiden hankkiminen ja heidän kouluttaminen tehtävään. Oppaiden hankkiminen tulee käynnistää puolta vuotta ennen kilpailuja. Opintopolkuoppaina voivat toimia nuoret, joiden koulutukseen sisältyvät opastus- ja ohjaustoiminnot. Tehtävä edellyttää kykyä vuorovaikutukseen erilaisten ihmisten kanssa nopeasti muuttuvassa tilanteessa.

Oppaille tulee järjestää vähintään kaksi Opintopolkuihin liittyvää koulutustilaisuutta. Ensimmäinen koulutustilaisuus keskittyy tapahtuman yleisidean ja tehtävän kokonaisuuden hahmottamiseen sekä vuorovaikutukseen. Jälkimmäinen koulutus ajoittuu aivan kilpailujen alle, jolloin tutustutaan toimintaympäristöön ja käydään läpi konkreetit opastuskäytänteet sekä työnjako. Opintopolkuoppaiden tulee lisäksi saada yleiskoulutus, jonka on tapahtuman järjestäjän vastuulla. Taitaja 2009-tapahtuman Opintopolkujen suunnittelussa huomioitiin myös kaksikielisyys. Opintopolkumateriaalia oli tarjolla ruotsinkielisenä ja osa opintopolkuoppaista teki työtään kaksikielisesti.

KUVA 5. Runsaslukuinen ja iloisesti näkyvä opintopolkuopasjoukko ei jäänyt huomaamatta Taitaja 2009 Vaasassa.

Kilpailujen aikana varmistetaan, että Opintopolut toimivat hyvin. Tärkeää on, että polut ovat selkeästi hahmotettavissa (poluilla on värikoodit, jotka ovat kaikissa materiaaleissa yhtenäiset; jalanjälkisymbolit) ja oppaat erottuvat yleisöstä (yhtenäinen pukeutuminen, jalanjälkikyltit, heliumilmapallot, päähineet, värikoodit). Opintopolut tarvitsevat tuekseen selkeän ja helpolukuisen reittikartan, jossa hyödynnetään edellä mainittuja värikoodeja.

Polkukartta on myös mahdollista sijoittaa Taitajan internet-sivuille, jolloin oppilaitokset voivat halutessaan etukäteen perehtyä alueen toimintaan ja mahdollisesti tulostaa karttoja. Ennakkoperehtyminen kilpailualueen toimintaan nopeuttaa ja virtaviivaistaa Opintopoluille lähtemistä, jolloin voidaan välttää Opintopolujen aloituspisteen pullonkaulat. Opintopoluissa tulee pyrkiä käyttämään samaa väriteemaa vuosittain, jolloin voidaan säästää materiaalikustannuksissa.

KUVA 6. Selkeä kartta on tärkeä osa Opintopolkuja

Kilpailujen aikana keskitytään ruuhkatilanteiden purkuun sijoittamalla kohteisiin runsaasti oppaita. Erityisesti tulee huomioida Opintopolkujen lähtö- ja päättymispisteet. Jo tilasuunnitelmaa tehdessä tulee näiden pisteiden sijoittamiseen kiinnittää huomiota sekä varata riittävästi vapaata tilaa näiden ympärille. Opintopolkukierroksen tulee päättyä johonkin selkeään pisteeseen, jossa tapahtuu mahdollisen palautteen keruu.

KUVA 7. Riittävän suuret ja selkeät opasteet ja kartat sisääntulossa tehostavat Opintopolkuja tehokkaasti

Kilpailujen aikainen opastus on monipuolista. Opintopolkuoppaat vastaavat tehtävään kuuluvien kysymysten lisäksi moniin yleisiin kysymyksiin. Huomiota tulee kiinnittää lajioppaiden, yleisoppaiden ja opintopolkuoppaiden tietoisuuteen toisistaan ja joustavaan yhteistyöhön.

Opintopolkuoppaiden lukumäärää suunniteltaessa on

- ennakoitava tapahtuman kävijämäärät,
- huomioitava mahdolliset Opintopolkujen hajaantumiset eri kiinteistöjen välille ja ulkoalueille,
- huomioitava Opintopolkujen risteyspaikat sekä
- huomioitava opintopolkuoppaiden työvuorot ja tauot.

KUVA 8. Taitaja 2009 Vaasan opintopolkuopas Maarit Mäkelä opastaa rakennuspolulla opettajankoulutuspäällikkö Jukka Lerkkasta

Tehtävät tapahtuman aikana on järjestetty kahdella tapaa. Ennakkovalmistautuneille kouluille tehtävät ovat olleet saatavilla Taitaja-tapahtuman verkkosivuilta. Toiseksi tapahtuman aikana on jaettu tehtäväkortteja niille tulijoille, jotka eivät ole valmistautuneet ennakkoon. Kuitenkin näiden tehtävien merkitys on osoittautunut vähäiseksi.

Tärkeää on, että yhä useammat koulut ja oppilaat hyödyntävät ennakkotehtäviä. Tähän tarvitaan opettajille ja opinto-ohjaajille suunnattuja tietoiskuja tapahtumaa edeltävänä syksynä. Näissä tietoiskuissa tulee painottaa tapahtumasta koituvaa hyötyä opinto-ohjaajan ja opettajan työlle. Lisäksi tapahtumasta ja Opintopolkujen sivulta opintojen ohjaajat saavat valmiita materiaalia tunneilleen.

Samalla tulee kehittää opinto-ohjaajien ja opettajien valmiuksia perehdyttää omat ryhmänsä hyvin ennen tapahtumaa, sillä suurten ryhmien ohjeistus lähtöpisteessä on vaikeaa. Lisäksi tulee pohtia sitä, missä määrin ja kenelle on mahdollista järjestää opastettuja kierroksia tapahtuman aikana. Ainakin erityistä tukea tarvitsevat nuoret ovat kohderyhmä, jotka tulee ottaa huomioon tapahtumanaikaisessa opastuksessa.

Ohjauksen osaaminen perustuu teoreettisen ja käytännön tiedon hallintaan. Tästä syystä tapahtumiin liittyviä palveluja tulee arvioida ja kehittää jatkuvasti. Jyväskylän ammattikorkeakoulun ammatillinen opettajakorkeakoulu on tehnyt usean vuoden ajan yhteistyötä SkillsFinland ry:n kanssa. Yhteistyön tuloksena on syntynyt toiminnan konsepti. Käytännöllisen tiedon dokumentointi vaatii toimijoiden keskinäistä arviointia sekä arviointitulosten kirjaamista Opintopolku -käsikirjaan. Taulukossa 1. on kuvattu ohjausosaamista suhteessa toimijoihin ja ammattitaitokilpailuihin.

TAULUKKO 1. Ohjauksen osaaminen suhteessa toimijoihin ja ammattitaitokilpailuihin

	tavoite	sisältö	toiminnot	toimijat
Ennen kilpailuja	Opintopolut tarjoavat olennaista tietoa päätöksentekoon	Opintopoluilla tarjottavat tehtävät ja materiaalit ovat ajantasaiset.	Tehtävien ja käytettyjen linkkien päivittäminen.	Paikallinen järjestäjä (opintopolkuvastaava) Projektipäällikkö (Jamk, aokk)
		Opintopolkuoppaiden hankinta ja koulutus	Oppaiden hankinta Oppaiden koulutus	Paikallinen järjestäjä (opintopolkuvastaava) Projektipäällikkö (Jamk, aokk)
Kilpailujen aikana	Opintopolut toimivat hyvin	Opintopolkujen toiminnan ohjaus	Opastuksen ja Opintopolkujen organisoiminen	Opintopolkuoppaat
Kilpailujen jälkeen	Opintopolut tarjoavat merkityksellistä materiaalia päätöksentekoon	Opintopolkujen teoreettisen taustan kehittämistyö	Toimintamallin kehittäminen Jamk - SkillsFinland ry Opintopolkukäsikirjan päivittäminen (Jamk, aokk)	Projektipäälliköt (Jamk, aokk ja SkillsFinland ry)

4.2 Markkinointi- ja viestintäosaaminen

Markkinointi- ja viestintäosaamisen päätavoite on, että kohderyhmä on tietoinen tapahtumasta. Sen vuoksi on olennaista, että Opintopolut liitetään koko ajan osaksi Taitaja- ja WorldSkill- tapahtumien markkinointia ja tiedottamista. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää monen viestintävälineen hyödyntämistä. Markkinoinnista vastaavat SkillsFinland ry ja paikallinen järjestäjä yhteistyösopimuksensa ja tehtäväjakonsa mukaisesti.

KUVA 9. Taitaja 2009 Vaasan ilme

Ennakkomarkkinointi on onnistuneiden Opintopolkujen kulmakivi. Kouluihin tapahtuva markkinointi on tärkeää. Markkinointi tapahtuu kirjepostein erilaista markkinointimateriaalia hyödyntäen (julisteet, esitteet) sekä internetin ja muiden sähköisten viestimien avulla. Tärkein henkilöstökohderyhmä ovat perusopetuksen oppilaan ohjaajat (opo). Heille tulee kohdistaa useanlaista markkinointia. Markkinoinnin tulee sisältää tiedotusta opojen koulutuspäivillä ja opo-koulutuksissa.

Taitaja-tapahtumaan ilmoittautumista tulee keskittää. Kouluille tulee tarjota palvelu, jossa he voivat kerralla ilmoittautua kaikkiin Taitaja-tapahtuman osiin. Oppilasryhmien ennakoilmoittautuminen on tärkeää Opintopolkujen ennakkosuunnittelussa.

Uusi alue on teemallisten sidosryhmien kiinnittäminen Opintopolkuihin. Teemallisilla sidosryhmillä tarkoitetaan kilpailulajiin liittyvien yritysten ja koulutusten esittelyä lajin yhteydessä. Tällä tavoin yrityksille ja koulutuksen järjestäjille tulee uusi tilaisuus kohdistettuun rekrytointiin.

KUVA 10. Automaalausta Taitaja 2009 Vaasassa

Tarvittavat messurakenteet ja opasteet on suunniteltava ennen tapahtumaa yhteistyössä Opintopoluista vastaavien henkilöiden kanssa. Opintopolut tarvitsevat selkeän lähtöpisteen lähelle pääovea. Se on paikka, johon kokoontuvat saapuvat oppilasryhmät. Lähtöpisteessä voidaan järjestää ryhmille lyhyitä opastustuokioita Opintopoluista. Lisäksi lähtöpisteessä voi pyöriä Opintopolkua esittelevä diaesitys. Lähtöpiste toimii oppaiden keskuspaikkana tapahtuman aikana. Opintopolkujen aloituspisteen näkyvyyteen ja visuaaliseen ilmeeseen on syytä kiinnittää erityistä huomiota.

Tapahtuman aikana markkinointi- ja viestintäosaaminen näkyy Opintopolkujen lähtöpisteen ulkoasussa, tapahtumakarttana ja tehtäväkortteina. Ohjaustilanteissa oppaiden vuorovaikutus vieraiden kanssa on merkityksellistä. Lisäksi kannattaa pohtia, pitääkö polulla liikkumiseen liittää muutakin kuin pelkkää tiedon hakemista ja havaintojen tekemistä. Motivaation näkökulmasta on mielekästä liittää hauskaa, trendikästä ja nuorekasta tekemistä. Tässä suhteessa teemallisten sidosryhmien ja tunnettujen esiintyjien mukanaolo voi antaa lisäarvoa. He voivat tuottaa Opintopolkuihin monipuolisempaa ja aktiivisempaa otetta.

Markkinointimateriaalin elinkaari on varsin lyhyt. Silti kilpailujen jälkeen tulee kerätä ja varastoida se materiaali, jota voidaan käyttää tai hyödyntää seuraavan vuoden tapahtumassa. Uusien materiaalien suunnittelu käynnistetään kilpailujen jälkeen, jolloin tehdään markkinointi- ja viestintäsuunnitelmat. Lisäksi kilpailujen jälkeen muistaa sidosryhmiä. Taulukossa 2. on kuvattu markkinointi- ja viestintäosaamista suhteessa toimijoihin ja ammattitaitokilpailuihin.

KUVA 11. Opintopolkukioski huomataan, kun se on riittävän suuri ja mainostettu

KUVA 12. NRJ:n aamupojat olivat juontajina todellinen vetonaula Vaasassa

TAULUKKO 2. Markkinointi- ja viestintäosaaminen suhteessa toimijoihin ja ammattitaitokilpailuihin

	tavoite	sisältö	toiminnot	toimijat
Ennen kilpailuja	Kohdejoukko on tietoinen tapahtumasta ja siellä tarjottavista Opintopoluista Opintopoluissa on mukana taloudellisia ja toiminnallisia sidosryhmiä	Monipuolinen, kohderyhmään kohdistettu asiallinen markkinointi. Sidosryhmät saadaan mukaan Opintopolkuihin	Esitteiden painaminen Webbisivujen päivittäminen Medianäkyvyys Kohderyhmän tilaisuuksiin osallistuminen Kirje- ja sähköposti Kaupallinen markkinointi Yhteistyötahojen hyödyntäminen Sujuvat ilmoittautumiskäytänteet Sidosryhmien hankinta Sopimusten tekeminen	SkillsFinland ry ja paikallinen järjestäjä SkillsFinland ry ja paikallinen järjestäjä
Kilpailujen aikana	Kohdejoukko löytää Opintopolut ja he käyttävät niitä Opintopoluissa on mukana taloudellisia ja toiminnallisia sidosryhmiä	Opintopolut ovat näkyvä osa tapahtumaa. Sidosryhmien edustajat saavat palveluja	Opintopolkusembolot Opintopolkujen lähtöpiste Aluekartta. Korttitehtävä Oppaiden toiminta VIP-palvelut	Paikallinen järjestäjä Opintopolkuoppaat SkillsFinland ry ja paikallinen järjestäjä
Kilpailujen jälkeen	Markkinointimateriaali on ajantasaista Opintopoluissa on mukana taloudellisia ja toiminnallisia sidosryhmiä	Markkinointimateriaalin uudistaminen Yhteistyön jatkaminen	Vanhojen materiaalien varastointi ja hyödyntäminen sekä uusien materiaalien suunnittelu. Sidosryhmien muistaminen	SkillsFinland ry SkillsFinland ry ja paikallinen järjestäjä

4.3. Arviointi- ja kehittämisoosaaminen

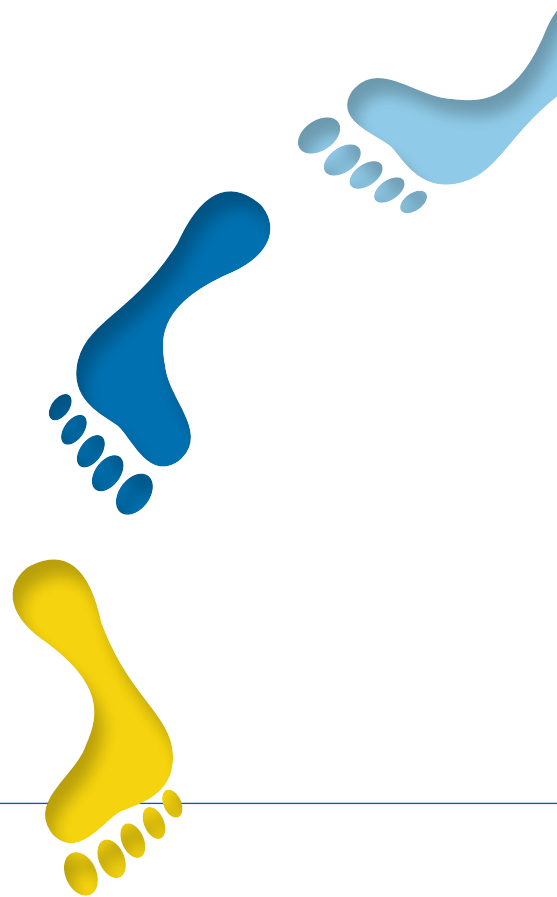
Arviointi- ja kehittämisoosaamisen päätavoite on varmistaa palvelun laatu. Arviointi- ja kehittämisoosaamisen tavoitteet, sisällöt ja toiminnot ovat sellaisia, että ne sisältyvät edellisissä luvuissa käsiteltyihin osaamisiin. Silti kehittäminen on niin merkittävä, että on tarkoituksenmukaista käsitellä sitä vielä erikseen.

Opintopolkujen suunnittelu kilpailutilaan aloitetaan mahdollisimman varhain. Opintopolkujen rakenteen tulee olla mielekäs oppimistavoitteiden saavuttamiselle ja tapahtuman joustavuudelle (logistiikka).

Lisäksi suunnitellaan ennen kilpailuja tapahtuman arviointiaineiston mittaristo, kohdejoukko ja palautteen kerääminen. Jyväskylän ammattikorkeakoulun ammatillisen opettajakorkeakoulun opinto-ohjaajaopiskelijat ovat tehneet tätä arviointia useampana vuotena opintoihin liittyvinä kehittämistöinä.

Kilpailujen aikana on tärkeä varmistaa, että riittävä arviointiaineisto saadaan kerätyksi. Arviointiaineistoa kertyy palauteaineistosta ja Opintopolkuihin osallistujien rekisteröinnistä, esimerkiksi ryhmä- tai oppilaitostasoisesti. Lomakeaineistojen lisäksi tulee laatia muistiot toimijoiden sekä projektiryhmän kokouksista. Tällöin kirjalliseen aineistoon voidaan palata myöhemmin, kun arvioidaan onnistumisia ja kehittämiskohteita. Yksi työväline tässä on Opintopolkujen toimijoiden yhteinen tietokanta, jonne projektiryhmän muistiot ja kirjallinen aineisto tallennetaan. Tässä tietokannassa voi olla myös palauteosio, johon osallistujat voivat halutessaan antaa palautetta ja ideoita polkujen jatkokehittämiseen.

Opintopolku -käsikirja on dokumentti, jota päivitetään vuosittain projektipäällikön (Jamk, aokk) toimesta. Käsikirja ohjaa seuraavan kilpailutapahtuman Opintopolkujen suunnittelua. Opintopolku -käsikirja sijaitsee SkillsFinland ry:n verkkosivuilla. Taulukossa 3. on kuvattu arviointi- ja kehittämisoosaamista suhteessa toimijoihin ja ammattitaitokilpailuihin.

TAULUKKO 3. Arviointi- ja kehittämisosaaminen suhteessa toimijoihin ja ammattitaitokilpailuihin

	tavoite	sisältö	toiminnot	toimijat
Ennen kilpailuja	Opintopolut auttavat valintaa tukevan kokemuksellisen tiedon jäsentämisessä.	Opintopolkujen rakentaminen	Opintopolkujen suunnittelu kilpailutilaan	Paikallinen järjestäjä Projektipäällikkö (Jamk, aokk)
	Opintopolkujen merkitystä valintaprosessissa arvioidaan vuosittain.	Arviointiaineiston mittariston, kohdejoukon ja keräämisen määrittely	Arviointimittareiden laadinta ja kohdejoukon määrittely	Opiskelijoiden kehittämistyöt ammatillisessa opettajakorkeakoulussa
Kilpailujen aikana	Opintopolkujen merkitystä valintaprosessissa arvioidaan vuosittain.	Arviointiaineiston kerääminen	Arviointiaineiston kerääminen	Opiskelijoiden kehittämistyöt ammatillisessa opettajakorkeakoulussa
Kilpailujen jälkeen	Opintopolkujen vuosittainen kehittäminen	Kokonaisuuden arviointi, toimintojen kehittäminen arviointiaineiston perusteella	Arviointiaineiston analysointi ja raportointi	Projektiryhmä Paikallinen järjestäjä Projektipäällikkö (Jamk, aokk)
		Toiminnan raportointi	Opintopolkukäsikirjan päivittäminen SkillsFinland ry:lle	Projektipäällikkö (Jamk, aokk)

5 RAPORTOITUJA TULOKSIA OPINTOPOLUISTA

WorldSkills 2005-hankkeesta kirjoitettiin kehittämishankeraportti (Frilander ym. 2005). Raportissa todettiin, että opinto-ohjaajat kokivat laaditun ennakkomateriaalin hyödylliseksi. Tapahtumaan osallistumisen koettiin tukevan oppilaiden koulutus- ja uravalintaan liittyvää päätöksentekoa sekä opinto-ohjaajien ohjausta. Lisäksi nähtiin, että tämän kaltainen kehitystyö avaa uusia mahdollisuuksia valintojen ohjauksessa.

Tampereen 2006-tapahtumasta tehtiin kehittämishanke, jonka avulla arvioitiin Opintopolku-mallin vaikuttavuutta (Ryhänen 2006). Tutkimus osoitti, että ammattitaitokilpailut tarjosivat perusopetuksen 9. luokkien oppilaille jäsennettyä ja kokemuksellista tietoa ammateista, ammatin vaatimista taidoista sekä työelämän vaatimuksista. Kuitenkin tilaisuuden tehokkaampi hyödyntäminen edellyttää järjestävän organisaation ja perusopetuksen tiivistä yhteistyötä. Yhteistyö perusopetuksen oppilaan ohjauksen kanssa on tärkeä edellytys, jotta Taitaja-kilpailun Opintopolut tukevat perusopetuksen oppilaan koulutus- ja uravalinnoissa.

Ryhäsen (2006) selvityksen perusteella voitiin todeta, että varsin suuri osa nuorista ei kiinnostunut paikan päällä lajien tarjoamasta kokemuksellisesta oppimisesta. Kuitenkin nuorten näkemykset yleensä Taitajan vaikuttavuudesta koulutus- ja uravalintoihin olivat positiivisia. Nuoret uskoivat, että ammattitaitokilpailut antoivat todenmukaisen kuvan ammateista ja ne auttoivat niitä nuoria, joilla on vaikeuksia löytää oma ammattialansa.

Joensuun 2007 Taitaja-tapahtuman tulokset osoittivat, että polut koettiin hyödyllisinä ammatti- ja uravalintaa tehdessä riippumatta siitä, oliko ennakkoon tutustuttu Opintopolkuihin vai ei. Toinen selkeä tulos oli, että Opintopolkujen toteutuksessa tarvitaan kokemusta ja hyvää projektiryhmän välistä yhteistyötä. Projektiryhmän itsenäinen kokonaisvastuu toteutuksesta vähentää välikäsiä ja tietokatkoja ja parantaa toiminnan laatua.

Espoon 2008 Taitaja-tapahtumassa tutkittiin perusopetuksen 8 luokan oppilaiden kokemuksia tapahtuman opintopolkutehtävistä. Työ osoitti, että opintopolkutehtävien vaikuttavuus 8. luokkalaisten ura- ja ammatinvalintaan oli vähäinen. Pääsyyinä oli, että verkossa olleita ennakotehtäviä ei ollut tehty. Tähän vaikutti oppilaanohjaajien vähäinen etukäteisvalmistelu. Opintopolkutehtävät jäivät näin epäselviksi ja irrallisiksi. Tapahtuman aikana tehtävien tekeminen oli vähäistä, koska opintopolut olivat vastaajien mielestä heikosti organisoitu. (Paavola & Uusitalo 2008.)

Opintopolut ovat osoittautuneet WorldSkills 2005- tapahtumassa sekä sen jälkeen neljässä Taitaja-tapahtumassa toimivaksi ja täydentäväksi osaksi ammattitaitokilpailuja. Nyt Opintopolut ovat pysyvä osa Taitaja-kokonaisuutta. Sen vuoksi Opintopolkujen laatua ja organisointia määritellään tämän käsikirjan avulla.

Opintopolku-projekti on ollut Jyväskylän ammattikorkeakoulun ammatillisen opettajakorkeakoulun ja Skills Finland ry:n yhteistyöhanke. Opintopolku -projektia on kehitetty pitkäjänteisesti ja se on herättänyt mielenkiintoa myös kansainvälisesti. Projekti on hyvä esimerkki ammattikorkeakoulun ja työelämän yhteisestä hanketoiminnasta. Siinä on ollut teoriaa ja käytäntöä sopivassa suhteessa.

etusivu • nuorille • opinto-ohjaajille • opintopolku • jatko-opinnot

Valitse oma opintopolkusi!

Taitaja 2009 -kilpailussa oppilailla on mahdollisuus saada mielenkiintoista tietoa monesta ammatista ja koulutusvaihtoehdoista kätevästi saman katon alta. Oppilaat voivat seurata kiinnostavia ammatteja ja samanaikaisesti saada tietoa niiden koulutusvaihtoehdoista. Osallistumalla erilaisiin opastettuihin opintopolkuihin n. 20 min sekä opettajat että oppilaat saavat tietoa ja voivat kysellä noin kuudesta saman alan ammatista ja niiden koulutuksesta.

taitajamästar
2009 VAASA-VASA

KUVA 13. Opintopolut netissä

Frilander, P., Hykkönen, M., Jeskanen-Aarnipuro, A-L., Lintunen, A., Loikkanen, S., Oinonen, T., Rissanen, H., Savolainen, K., Takalahti, K. & Turunen, S. 2005. Ammattitaitokilpailut perusopetuksen oppilaan koulutus- ja uravalinnan tukena. Kehittämishankeraportti. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, ammatillinen opettajakorkeakoulu. Jyväskylä.

Lerkkanen, J. 2002. Koulutus- ja uravalinnan ongelmat. Koulutus- ja uravalinnan tavoitteen saavuttamista haittaavat ajatukset sekä niiden yhteys ammattikorkeakouluopintojen etenemiseen ja opiskelijoiden ohjaustarpeeseen. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 14.

Lerkkanen, J. & Sopanen, R. 2006. Ammattitaitokilpailujen hyödyntäminen perusopetuksen oppilaan koulutus- ja ammattiuravalinnassa. Ammattikasvatuksen aikakauskirja 1/2006, 83-89.

Paavola, K. & Uusitalo, A. Opintopolkutehtävät nuoren ura- ja ammatinvalinnassa - 8. -luokkalaisten kokemuksia Taitaja-tapahtuman opintopolkutehtävistä. Kehittämishankeraportti. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, ammatillinen opettajakorkeakoulu. Jyväskylä. Kehittämishanke on sähköisesti luettavissa osoitteessa: https://oa.doria.fi/bitstream/handle/10024/43877/jamk_1235653201_4.pdf?sequence=1

Ryhänen, A. 2006. Ammattitaitokilpailut koulutus- ja uravalinnan tukena – tamperelaisten yläkoulunuorten näkemyksiä Taitaja 2006-tapahtumasta. Kehittämishankeraportti. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, ammatillinen opettajakorkeakoulu. Jyväskylä.

Kehittämishanke on sähköisesti luettavissa osoitteessa:

<http://www.doria.fi/cgi-bin/Pdisplay.cgi/TMP.objres.288.pdf?type=application/pdf&path=/m1/encompass/repjpoly/clipboard/.outgoing/TMP.objres.288.pdf&fileaddr=193.166.0.205&fileport=20232>

Sampson J. P. Jr. & Reardon R. C. 1998. Maximizing staff resources in meeting the needs of job seekers in one-stop centers. *Journal of Career Employment Counselling* 35, 50-68.

Sampson J. P. Jr., Reardon R. C., Peterson, G. W. & Lenz, J. G. 2004. *Career Counseling & Services. A Cognitive Information Processing Approach*. Brooks/Cole.

Skills Finlandin verkkosivut <http://www.worldskills2005.com/default.asp?t=25> luettu 15.6.2009

Taitaja 2006 Tampere verkkosivut. www.taitaja2006.com luettu 15.6.2009

Taitaja 2007 Joensuu verkkosivut <http://www.taitaja2007.com/> luettu 15.6.2009

Taitaja 2008 Espoon verkkosivut <http://www.taitaja2008.com> luettu 15.6.2009

Taitaja 2009 Vaasa verkkosivut <http://www.taitaja2009.com> luettu 15.6.2009

Skills
skillsfinland

JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU